

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

10 december 2009

WETSONTWERP

**betreffende de uitoefening van een vrij
en gereguleerd cijferberoep
door een rechtspersoon**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE BELAST
MET DE PROBLEMEN INZAKE HANDELS-
EN ECONOMISCH RECHT
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Joseph GEORGE**

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door mevrouw Sabine Laruelle, minister van KMO's, Zelfstandigen, Landbouw en Wetenschapsbeleid	3
II. Algemene bespreking	4
III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	9

Voorgaand document :

Doc 52 **2261/ (2009/2010)** :
001 : Wetsontwerp.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

10 décembre 2009

PROJET DE LOI

**relatif à l'exercice d'une profession libérale
et réglementée du chiffre
par une personne morale**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
CHARGÉE DES PROBLÈMES DE DROIT
COMMERCIAL ET ÉCONOMIQUE
PAR
M. **Joseph GEORGE**

SOMMAIRE

Pages

I. Exposé introductif de Mme Sabine Laruelle, ministre de PME, des Indépendants, de l'Agriculture et de la Politique scientifique.....	3
II. Discussion générale.....	4
III. Discussion des articles et votes.....	9

Document précédent :

Doc 52 **2261/ (2009/2010)** :
001 : Projet de loi.

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Gerald Kindermans

A. — Vaste leden / Titulaires:

CD&V	Leen Dierick, Gerald Kindermans, Ilse Uyttersprot
MR	David Clarinval, Olivier Hamal, Carine Lecomte
PS	Valérie Déom, André Perpète
Open Vld	Ine Somers, Luk Van Biesen
VB	Peter Logghe, Barbara Pas
sp.a	Bruno Tobback, Bruno Tuybens
Ecolo-Groen!	Muriel Gerkens
cdH	Joseph George
N-VA	Sarah Smeyers

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Jenne De Potter, Roel Deseyn, Raf Terwingen, Liesbeth Van der Auwera
Philippe Collard, Luc Gustin, Olivier Maingain, Marie-Christine Marghem
Guy Coëme, Thierry Giet, Karine Lalieux
Hendrik Daems, Willem-Frederik Schiltz, Carina Van Cauter
Bert Schoofs, Bruno Stevenheijdens, Bruno Valkeniers
Meryame Kitir, Renaat Landuyt, N
Meyrem Almaci, Ronny Balcaen
David Lavaux, Clotilde Nyssens
Els De Rammelaere, Jan Jambon

<p>cdH : centre démocrate Humaniste</p> <p>CD&V : Christen-Democratisch en Vlaams</p> <p>Ecolo-Groen! : Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen</p> <p>FN : Front National</p> <p>LDD : Lijst Dedecker</p> <p>MR : Mouvement Réformateur</p> <p>N-VA : Nieuw-Vlaamse Alliantie</p> <p>Open Vld : Open Vlaamse liberalen en democraten</p> <p>PS : Parti Socialiste</p> <p>sp.a : socialistische partij anders</p> <p>VB : Vlaams Belang</p>	<p>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</p> <p>DOC 52 0000/000: Parlementair document van de 52^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</p> <p>QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden</p> <p>CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</p> <p>CRABV: Beknopt Verslag (blauwe kaft)</p> <p>CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</p> <p>PLEN: Plenum</p> <p>COM: Commissievergadering</p> <p>MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</p>	<p>Abréviations dans la numérotation des publications:</p> <p>DOC 52 0000/000: Document parlementaire de la 52ème législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</p> <p>QRVA: Questions et Réponses écrites</p> <p>CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</p> <p>CRABV: Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</p> <p>CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</p> <p>PLEN: Séance plénière</p> <p>COM: Réunion de commission</p> <p>MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</p>
---	---	--

<p>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</p> <p>Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail : publicaties@deKamer.be</p>	<p>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</p> <p>Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail : publications@laChambre.be</p>
--	--

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergadering van 8 december 2009.

**I. — INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR
MEVROUW SABINE LARUELLE, MINISTER VAN
KMO'S, ZELFSTANDIGEN, LANDBOUW
EN WETENSCHAPSBELEID**

Het wetsontwerp strekt ertoe de bedrijfsrevisor, de accountant en de erkende boekhouder of fiscalist de mogelijkheid te bieden zijn aansprakelijkheid te beperken door een uitoefening van hun beroep als rechtspersoon.

Dit ontwerp is de uitvoering van maatregel nr. 15 van het federaal kmo-Plan, goedgekeurd door de regering op 10 oktober 2008. Deze maatregel die op initiatief van de minister werd genomen voor de architecten sinds 2006, beoogt nu de uitoefening door een rechtspersoon van alle vrije en gereguleerde beroepen: de advocaten, de artsen, de vastgoedmakelaars, de landmeters-experten, de dierenartsen, enz.

Om rekening te kunnen houden met de bijzondere eigenschappen van elk van deze beroepen, werd dit project in vier categorieën onderverdeeld: de economische, de juridische en de medische beroepen en daarnaast het onderhavig wetsontwerp dat betrekking heeft op de drie cijferberoepen: de bedrijfsrevisoren, de accountants en de erkende boekhouders en fiscalisten.

De doelstelling bestaat erin de ondernemer die zijn activiteit uitoefent in een vennootschapsvorm, de mogelijkheid te bieden onder bepaalde voorwaarden te genieten van een beperkte aansprakelijkheid en mits inschrijving van de vennootschap bij het Instituut. Hierdoor ligt de aansprakelijkheid voor de uitoefening van het vrije beroep voortaan bij de rechtspersoon en niet langer bij de natuurlijke persoon die aan de oorsprong ligt.

Momenteel kunnen de bedrijfsrevisoren, de accountants en de erkende boekhouders en fiscalisten hun activiteit onder bepaalde voorwaarden al in vennootschapsvorm uitoefenen en de vennootschap op de tabel van het instituut inschrijven, maar de gedelegeerd bestuurders of zaakvoerders, natuurlijke personen, blijven persoonlijk aansprakelijk voor beroepsfouten. Zowel de natuurlijke personen als de rechtspersonen zijn daarom verplicht een verzekering af te sluiten.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi au cours de sa réunion du 8 décembre 2009.

**I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE MME SABINE
LARUELLE, MINISTRE DES PME, DES
INDÉPENDANTS, DE L'AGRICULTURE ET DE LA
POLITIQUE SCIENTIFIQUE**

Le projet de loi vise à offrir au réviseur d'entreprise, à l'expert comptable et au comptable ou fiscaliste agréé la possibilité de limiter leur responsabilité en exerçant leur profession dans le cadre d'une personne morale.

Ce projet de loi s'inscrit dans la mise en oeuvre de la mesure n° 15 du Plan fédéral pour les PME, approuvé par le gouvernement le 10 octobre 2008. Cette mesure avait déjà été introduite pour les architectes en 2006, à l'initiative de la ministre. L'objectif actuellement poursuivi est d'autoriser l'exercice de toutes les professions libérales et réglementées (avocats, médecins, agents immobiliers, géomètres-experts, vétérinaires, etc.) par une personne morale.

Afin de pouvoir tenir compte des particularités de chacune de ces professions, ce projet a été divisé en quatre catégories : les professions économiques, juridiques et médicales, et, en outre, le projet de loi à l'examen qui concerne les trois professions du chiffre : les réviseurs d'entreprise, les experts-comptables et les comptables et fiscalistes agréés.

L'objectif est d'offrir la possibilité à l'entrepreneur qui exerce son activité en société de bénéficiaire, sous certaines conditions, d'une responsabilité limitée, moyennant inscription de sa société auprès de l'Institut. La responsabilité liée à l'exercice de la profession libérale est alors prise en charge par la personne morale et plus par la personne physique fondatrice de la société.

Pour le moment, les réviseurs d'entreprise, les experts-comptables et les comptables et fiscalistes agréés peuvent déjà, sous certaines conditions, exercer leur activité en société et inscrire leur société au tableau de l'Institut, mais les administrateurs délégués ou les gérants, qui sont des personnes physiques, restent personnellement responsables des fautes professionnelles. C'est pourquoi tant les personnes physiques que les personnes morales sont obligées de souscrire une assurance.

Het opzet van onderhavig ontwerp bestaat er dus in het stelsel van de vrije en geregementeerde beroepen in overeenstemming te brengen met het stelsel van het gemeen recht opdat gedelegeerd bestuurders of zaakvoerders die zijn ingeschreven op de tabel van één van de drie Instituten, niet langer persoonlijk zouden aansprakelijk zijn voor hun beroepshandelingen, met uitzondering van de gevallen voorzien in het gemeen recht van het wetboek van vennootschappen.

II.— ALGEMENE BESPREKING

De heer Luk Van Biesen (Open Vld) wijst erop dat over dit wetsontwerp grondig voorafgaandelijk overleg heeft plaatsgehad met vertegenwoordigers van de betrokken sectoren (de boekhouders(-fiscalisten)) (het BIBF), de externe accountants en externe belastingconsulenten (het IAB) en de bedrijfsrevisoren (het IBR)). Hij vindt het goed dat de economische beroepsbeoefenaars de mogelijkheid wordt geboden hun beroepsaansprakelijkheid binnen redelijke en deontologisch aanvaardbare grenzen te beperken zoals reeds het geval is voor andere vrije beroepen (architecten, advocaten). In het wetsontwerp is een wettelijke verplichting opgenomen inzake een beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Het wetsontwerp komt in die zin ook de consument ten goede. Het voordeel is dat er nu duidelijke afspraken gelden voor de beroepsbeoefenaar: hij beperkt zijn risico tegen een redelijke premie. In dit verband verwijst de spreker naar de moeilijkheden waarmee de betrokkenen te maken kregen om zich te laten verzekeren. Zijn fractie steunt het wetsontwerp.

Mevrouw Ilse Uyttersprot (CD&V) verwijst naar artikel 4 (ontworpen artikel 33, tweede lid) waar de verplichte verzekering voor accountants en belastingconsulenten opgenomen is. Ze staat echter niet opgenomen in artikel 7 dat op de bedrijfsrevisoren betrekking heeft.

De minister preciseert dat er reeds een verplichting terzake bestaat voor de drie beroepen. Maar, elk beroep heeft zijn eigen specificiteit en wettelijke regeling. Dit wetsontwerp past de modaliteiten aan voor elk beroep. Het gaat evenwel niet om dezelfde aanpassing bij de drie cijferberoepen. De verplichting inzake verzekering geldt beslist reeds voor de drie, ook voor de bedrijfsrevisoren (die hiervoor een deontologische verplichting hebben die vervat is in een circulaire). Zonder een verzekering kan een bedrijfsrevisor niet ingeschreven zijn bij het Instituut.

De heer Joseph George (cdH), rapporteur, wijst erop dat bij een aantal beroepen de deontologische regels de

L'objectif du projet de loi à l'examen est dès lors de mettre en concordance le régime des professions libérales et réglementées avec le régime du droit commun, de sorte que les administrateurs délégués ou les gérants qui sont inscrits au tableau de l'un des trois Instituts ne soient plus personnellement responsables de leurs actes professionnels, à l'exception des cas prévus dans le droit commun du code des sociétés.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

M. Luk Van Biesen (Open Vld) souligne que le projet de loi à l'examen a fait l'objet d'une concertation préalable approfondie avec des représentants des secteurs concernés (les comptables(-fiscalistes)) (l'IPCF), les experts-comptables externes et les conseils fiscaux externes (l'IEC) et les réviseurs d'entreprise (l'IRE)). Il estime qu'il est positif que l'on offre aux titulaires des professions économiques la possibilité de circonscrire leur responsabilité professionnelle dans des limites raisonnables et acceptables sur le plan déontologique, comme c'est déjà le cas pour d'autres professions libérales (les architectes, les avocats). Le projet de loi prévoit une obligation légale de souscrire une assurance de responsabilité professionnelle. En ce sens, le projet de loi profite également au consommateur. L'avantage est qu'il existe à présent des accords clairs pour le titulaire de la profession : il limite ses risques pour une prime raisonnable. À cet égard, l'intervenant renvoie aux difficultés que rencontraient les intéressés pour souscrire une assurance. Son groupe politique soutient le projet de loi.

Mme Ilse Uyttersprot (CD&V) renvoie à l'article 4 (article 33, alinéa 2, proposé), qui impose aux experts-comptables et aux conseils fiscaux de prendre une assurance. Cette obligation ne figure cependant pas à l'article 7 relatif aux réviseurs d'entreprises.

La ministre précise qu'une obligation en la matière existe déjà pour les trois professions. Chaque profession a toutefois sa propre spécificité et réglementation légale. Le projet de loi à l'examen adapte les modalités pour chacune des professions. L'adaptation n'est cependant pas identique pour les trois professions du chiffre. L'obligation en matière d'assurance s'applique indéniablement déjà aux trois professions, également aux réviseurs d'entreprises (qui, en l'espèce, sont soumis à une obligation déontologique prévue dans une circulaire). En l'absence d'assurance, un réviseur d'entreprises ne peut s'inscrire à l'Institut.

M. Joseph George (cdH), rapporteur, fait observer que, dans un certain nombre de professions, les règles

beperking van aansprakelijkheid verhinderen. Hij verwijst naar het voorbeeld van de advocaten. De meeste balies verbieden de beperking van aansprakelijkheid zelfs wanneer de advocaten onder een vennootschapsvorm werken. De doelstelling van het wetsontwerp strekt ertoe enkel nog de vennootschap aansprakelijk te stellen. De aansprakelijkheid blijft alleen onbeperkt voor beroepsfouten. De vraag rijst of niet alle vennootschappen op elkaar zouden moeten worden afgestemd en kunnen deontologische regels die in tegenspraak zijn met het wetsontwerp nog stand houden?

De minister onderstreept dat het wetsontwerp geen betrekking heeft op de advocaten. Het komt er niet op aan de dekking die reeds bestond te verminderen, maar te bepalen dat de aansprakelijkheid niet meer gericht is op de natuurlijke persoon, behalve in geval van een fout gepleegd met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden. Het is vanzelfsprekend dat de consument van dezelfde bescherming blijft genieten. Bij het overlijden stelde de aansprakelijkheid in de praktijk dikwijls problemen in hoofde van de erfgenamen van de natuurlijke persoon-beroepsbeoefenaar.

Het is waar dat elk beroep zijn eigen specificiteit kent. Daarom juist is het wetsontwerp in drie delen ingedeeld: de cijferberoepen, de medische en de juridische beroepen.

Het wetsontwerp doet geen afbreuk aan de dekking door de verzekering, aangezien zowel de rechtspersoon als de natuurlijke persoon nu een verplichte verzekering moet aangaan om op het tableau van het Instituut te zijn ingeschreven.

De heer George vraagt of dit betekent dat de verzekeringsmaatschappijen onbeperkt dekking zullen verlenen of in functie van de activa van de vennootschap.

De minister bevestigt dat de verzekeringsmaatschappijen, zoals ze nu doen, dekking zullen blijven verlenen. De dekking voor de persoon die schade heeft geleden blijft in elk geval ongewijzigd. Echter, het zal niet meer de natuurlijke persoon zijn, maar de rechtspersoon die voor de rechtbank verschijnt, behalve in geval van een fout gepleegd met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden.

De heer George wijst erop dat de zaakvoerder persoonlijk aansprakelijk blijft bij, bijvoorbeeld, bedrieglijk opzet of met de bedoeling te schaden. Er ontstaat bijgevolg een tweevoudig stelsel inzake aansprakelijkheid. Voor gewone lichte fouten speelt de aansprakelijkheid van de vennootschap, voor de zware reeds voornoemde

déontologiques empêchent de limiter la responsabilité. Il cite l'exemple des avocats. La plupart des barreaux interdisent la limitation de la responsabilité, même lorsque les avocats exercent sous forme de société. Le projet de loi à l'examen a pour objet de faire assumer la responsabilité par la seule société. La responsabilité ne demeure illimitée que pour les fautes professionnelles. Reste à savoir si toutes les sociétés ne devraient pas être alignées et si les règles déontologiques contraires au projet de loi sont toujours valables.

La ministre précise que le projet de loi à l'examen ne vise pas les avocats. L'objectif n'est pas de réduire la couverture existante, mais de préciser que la responsabilité ne vise plus la personne physique, sauf en cas de faute commise avec une intention frauduleuse ou à des fins de nuire. Il va de soi que le consommateur continue de bénéficier de la même protection. En cas de décès, la responsabilité posait souvent problème, dans la pratique, dans le chef des héritiers de la personne physique – titulaire de la profession.

Il est exact que chaque profession a sa spécificité propre. C'est précisément la raison pour laquelle le projet a été divisé en trois parties: les professions du chiffre, médicales et juridiques.

Le projet de loi ne porte pas atteinte à la couverture de l'assurance, puisqu'à l'heure actuelle, la personne morale, tout comme la personne physique, est tenue de souscrire à une assurance obligatoire pour être inscrite au tableau de l'Institut.

M. George demande si cela signifie que les compagnies d'assurance accorderont une couverture illimitée ou en fonction des actifs de la société.

La ministre confirme que les compagnies d'assurance continueront à accorder une couverture comme elles le font à présent. La couverture pour la personne qui a subi un dommage reste en tout cas inchangée. Mais ce ne sera plus la personne physique, mais la personne morale qui comparaitra devant le tribunal, sauf en cas de faute commise avec une intention frauduleuse ou à des fins de nuire.

M. George fait observer que le gérant demeure personnellement responsable en cas, par exemple, d'intention frauduleuse ou de dessein de nuire. Il existe par conséquent un double système en matière de responsabilité. Pour les fautes légères ordinaires, c'est la responsabilité de la société qui joue, pour les fautes

fouten speelt ook de persoonlijke aansprakelijkheid. Zal de verplichte verzekering beide dekken?

De minister onderstreept dat men eigenlijk tewerk gaat zoals destijds bij de reglementeringen betreffende de drie cijferberoepen. De hoofdbekommernis was steeds ervoor te zorgen dat de consument in geen geval een mindere bescherming zou hebben ongeacht of hij met een natuurlijke persoon of een rechtspersoon handelde. In de gevallen waarin er geen sprake is van malversaties bij de gedelegeerd bestuurder of de zaakvoerder, zal het de rechtspersoon zijn en niet langer de natuurlijke persoon die verzekerd zal zijn. Er zijn evenwel uitzonderingen voor de accountants en de bedrijfsrevisoren, die in bepaalde situaties een monopolie hebben voor de uitoefening van bepaalde taken, en bijgevolg is het de natuurlijke persoon die persoonlijk aansprakelijk blijft. Zijn aansprakelijkheid zal evenwel beperkt zijn tot 3 miljoen euro (zoals nu het geval is). Vanzelfsprekend wanneer er sprake is van fraude of misdrijven in hoofde van de gedelegeerd bestuurder of de zaakvoerder zal de betrokken persoon persoonlijk worden vervolgd.

Het wetsontwerp laat de betrokken beroepsbeoefenaars die hun taken correct uitoefenen toe hun aansprakelijkheid te beperken via de aansprakelijkheid van de rechtspersoon. Het gaat er dus helemaal niet om de dekking te verminderen, maar dit aspect op een coherente manier aan te pakken zoals bijvoorbeeld bij overdracht van het bedrijf of in geval van nalatenschap.

Mevrouw Muriel Gerken (Ecolo-Groen!) verwijst naar de recent ingevoerde mogelijkheid om een bvba-S op te richten (DOC 52 2211/001-004) wat de voorlegging van een financieel plan vereist waarvoor beroep moet worden gedaan op een deskundige uit de categorie van de cijferberoepen. Wat gebeurt er wanneer dit plan slecht is opgesteld? Wie is dan verantwoordelijk? Welke eisen kunnen aan deze beroepen op dit gebied worden gesteld? In de praktijk blijken de kwaliteitseisen terzake soms vrij laag te liggen. Als deze beroepen nu wordt toegelaten hun aansprakelijkheid niet meer op individuele basis te verzekeren maar via de vennootschap, worden de aansprakelijkheidsverwachtingen afgezwakt. Hiertegenover zou moeten staan dat in de wet kwaliteitseisen zouden worden opgenomen en een specifieke aansprakelijkheid voor het financieel plan.

De minister wijst erop dat het wetsontwerp niets wijzigt aan de aansprakelijkheidsvorderingen die men als benadeelde kan instellen. In geval van een fout gepleegd met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, kan de natuurlijke persoon zich niet aan de aansprakelijkheid onttrekken.

graves précitées, la responsabilité personnelle joue aussi. L'assurance obligatoire couvrira-t-elle les deux?

La ministre souligne que l'on procède en fait comme à l'époque dans le cas des réglementations relatives aux trois professions du chiffre. La principale préoccupation a toujours été de veiller à ce que le consommateur n'ait en aucun cas une protection moindre, qu'il ait eu affaire à une personne physique ou une personne morale. Dans les cas où il n'est pas question de malversations dans le chef de l'administrateur délégué ou du gérant, ce sera la personne morale et non plus la personne physique qui sera assurée. Il y a toutefois des exceptions pour les experts comptables et les réviseurs d'entreprise, qui ont dans certaines situations le monopole pour l'exécution de certaines tâches et, par conséquent, c'est la personne physique qui restera personnellement responsable. Sa responsabilité sera toutefois limitée à 3 millions d'euros, comme c'est déjà le cas aujourd'hui. Il va de soi que lorsqu'il est question de fraude ou d'infractions dans le chef de l'administrateur délégué ou du gérant, la personne concernée sera poursuivie personnellement.

Le projet de loi permet aux titulaires de la profession concernés qui exercent leur tâches correctement de limiter leur responsabilité via la responsabilité de la personne morale. Il ne s'agit donc pas du tout de réduire la couverture, mais d'aborder cet aspect de manière cohérente comme, par exemple, lors de la transmission de l'entreprise ou dans le cas d'une succession.

Mme Muriel Gerken (Ecolo-Groen!) renvoie à la possibilité récemment instaurée de créer une SPRL-S (DOC 52 2211/001-004), ce qui nécessite la production d'un plan financier, pour lequel il faut faire appel à un expert de la catégorie des professions du chiffre. Que se passe-t-il si ce plan a été mal établi? Qui est responsable dans ce cas? Quelles exigences peut-on poser à ces professions dans ce domaine? En pratique, les exigences de qualité sont souvent assez faibles en la matière. Si ces professions sont à présent autorisées à ne plus assurer leur responsabilité sur une base individuelle mais via la société, les attentes en termes de responsabilité s'en trouveront affaiblies. En échange, il faudrait insérer dans la loi des exigences de qualité et une responsabilité spécifique pour le plan financier.

La ministre indique que le projet de loi ne change rien aux actions en responsabilité que peut intenter une partie lésée. En cas de faute commise avec une intention frauduleuse ou à des fins de nuire, la personne physique ne peut se soustraire à sa responsabilité.

Wat de bvba-S en het financieel plan betreft: het is om nietszeggende formules en inhoudsloze standaard-formulieren te vermijden dat de verplichting werd ingevoerd dergelijke plannen door een cijferberoep te laten viseren. Men mag niet uit het oog verliezen dat zij toch hun respectabiliteit en aansprakelijkheid engageren. Zij zijn bovendien gebonden door een sterke deontologie. Uiteraard zal hun aansprakelijkheid in het geding zijn wanneer later blijkt dat zij zonder onderzoek zomaar hun handtekening onder dat document hebben geplaatst. Daarom precies werd de verplichting van het financieel plan opgelegd, omdat het visum van een cijferberoep een waarborg biedt van professionalisme. De desbetreffende instituten moeten de deontologie laten naleven.

Mevrouw Gerkens is voorstander van de cijferberoepen omdat zij waarborgen op het gebied van professionalisme bieden. De deontologische code is een goede zaak maar haar indruk van de praktijk is nochtans dat de kwaliteitseisen voor de te leveren prestaties soms te wensen overlaten. Het feit dat de aansprakelijkheid door een vennootschap wordt gedragen en niet langer door een natuurlijke persoon is toch in zekere zin een manier om de aansprakelijkheid niet meer rechtstreeks op te nemen, maar af te wentelen. De voorgelegde bepalingen zouden gepaard moeten gaan met het invoeren van kwaliteitseisen voor de geleverde diensten.

Volgens *de minister* zou dan het ganse vennootschapsrecht herzien moeten worden, want de beperking van aansprakelijkheid is hierin fundamenteel.

De heer Bruno Tuybens (sp.a) meent dat het aspect van de controle fundamenteel is in verband met bepaalde beroepen. De recente financiële en bankcrisis heeft duidelijk aangetoond dat het op dit terrein in het verleden soms zwaar is misgelopen. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat externe auditors op een gegeven ogenblik meer bezig waren met de winstgevendheid van hun bedrijf dan met de kwaliteit van hun werk. Ondernemingen moeten thans dikwijls beroep op hen doen met als gevolg grote concurrentie onder boekhoudkantoren, accountants enz. wat tot het bovenstaande heeft geleid. Het wetsontwerp voert nu een beperkte aansprakelijkheid in.

De heer Van Biesen preciseert dat de gereglementeerde intellectuele cijferberoepen de mogelijkheid wordt geboden hun activiteit in vennootschapsvorm uit te oefenen en aldus hun aansprakelijkheid te beperken.

De heer Tuybens vindt dat dit *de facto* hun aansprakelijkheid wijzigt.

En ce qui concerne la SPRL-S et le plan financier, elle indique que c'est pour éviter les formules vides de sens et les formulaires standard dénués de contenu que l'on a instauré l'obligation de faire viser ces plans par un titulaire d'une profession du chiffre. Il ne faut quand même pas perdre de vue que ces experts engagent leur respectabilité et leur responsabilité. Ils sont en outre liés par une déontologie stricte. Il va sans dire que leur responsabilité sera mise en cause s'il s'avère ultérieurement qu'ils ont simplement apposé leur signature au bas de ce document sans l'avoir examiné. C'est précisément pour cette raison que l'obligation du plan financier a été imposée, parce que le visa d'un titulaire d'une profession du chiffre offre une garantie de professionnalisme. Les instituts concernés doivent faire respecter la déontologie.

Mme Gerkens est favorable au recours aux professions du chiffre, parce qu'elles offrent des garanties en matière de professionnalisme. Les codes de déontologie sont une bonne chose, mais elle a quand même l'impression qu'en pratique, les exigences de qualité pour les prestations à fournir laissent parfois à désirer. Le fait que la responsabilité soit portée par une société et non plus par une personne morale est tout de même en quelque sorte une manière de ne plus assumer directement la responsabilité, mais de s'en décharger. Les dispositions à l'examen devraient aller de pair avec l'instauration d'exigences de qualité pour les services fournis.

Selon *la ministre*, il faudrait alors revoir l'ensemble du droit des sociétés, car la limitation de la responsabilité en constitue un élément fondamental.

M. Bruno Tuybens (sp.a) considère que l'aspect du contrôle est fondamental en ce qui concerne certaines professions. La récente crise bancaire et financière a clairement montré que, par le passé, de graves erreurs ont parfois été commises dans ce domaine. C'est probablement dû au fait que les auditeurs externes étaient à un moment donné plus préoccupés par la rentabilité de leur entreprise que par la qualité de leur travail. Les entreprises doivent actuellement faire souvent appel à eux, ce qui entraîne une grande concurrence entre les bureaux comptables, les experts-comptables et autres, et c'est cette concurrence qui a engendré la situation évoquée ci-avant. Le projet de loi instaure à présent une responsabilité limitée.

M. Van Biesen précise que les professions intellectuelles et réglementées du chiffre ont la possibilité d'exercer leur activité sous la forme d'une société et de limiter ainsi leur responsabilité.

M. Tuybens considère que cela modifie leur responsabilité *de facto*.

De heer Van Biesen meent dat het ingevoerde systeem positief is. In tal van kantoren werken meestal meerdere beoefenaars van een cijferberoep en samen zijn zij verantwoordelijk voor de daden van hun collega's wanneer de aansprakelijkheid voor een deel naar de vennootschap zal worden overgedragen. De aansprakelijkheid wordt met andere woorden verdeeld. De kwaliteit van het werk kan alleen maar verbeteren als gevolg hiervan.

De heer Tuybens betwijfelt dit want heel wat vennootschappen hangen af van niet meer dan van één of twee personen. Er is inderdaad een verschuiving van de verantwoordelijkheid, maar op die manier zal de kwaliteit van de controleactiviteiten zeker niet toenemen. Vervolgens vraagt de spreker de minister wat de houding van de verzekeringssector is dienaangaande. Heeft de sector al aangeduid welke risico's hij wil dekken en welke niet. Waarom werden trouwens bij de uitvaardiging van de initiële wetgeving voor deze specifieke beroepen uitzonderingen gemaakt in verband met de aansprakelijkheid? En waarom verdwijnt die vroegere strengere aansprakelijkheid nu?

De minister stipt aan dat in 2006 juist dezelfde soort maatregelen werden getroffen voor de architecten, in een periode waarin de heer Tuybens lid was van de regering. Zij wijst er verder op dat de uitoefening van de cijferberoepen thans toch heel wat verschilt van toen wanneer de oorspronkelijke wetgeving werd uitgevaardigd. Voor de bedrijfsrevisoren gaat het om een wet van 1953. In die periode waren het praktisch enkel natuurlijke personen die het beroep uitoefenden. Sindsdien is het gebruik van de vennootschapsvorm enorm toegenomen. Het wettelijk kader dient bijgevolg te worden aangepast.

De heer Tuybens erkent dat de regering in 2006 de regeling voor de architecten heeft gewijzigd. Deze voor de boekhouders, accountants enz. werd juist niet gewijzigd omdat het om een totaal andere activiteit ging die veel meer controle noodzaakte precies omdat de cijferberoepen een onmiddellijk effect hebben op de *modus operandi* van een onderneming. Spreker kan dit wetsontwerp dan ook niet goedkeuren. Het is fundamenteel dat voor boekhouders, accountants en revisoren andere regels gelden dan voor architecten.

De heer André Perpète (PS) vraagt een precisering. Hij verwijst hierbij naar de aanbevelingen van de commissie die de fiscale fraude heeft onderzocht. Sommige ervan hadden betrekking op de aansprakelijkheid van tussenpersonen (cijferberoepen, advocaten, enz.). Een ervan was erop gericht deze groep te verplichten

M. Van Biesen considère que le système instauré est positif. Nombre de bureaux occupent généralement plusieurs titulaires d'une profession du chiffre et, ensemble, ceux-ci sont responsables des actes de leurs collègues, lorsque la responsabilité est transférée en partie à la société. La responsabilité est, en d'autres termes, partagée. La qualité du travail ne peut qu'en être améliorée.

M. Tuybens en doute, car nombre de sociétés dépendent tout au plus d'une ou deux personnes. Il y a effectivement un glissement de la responsabilité, mais celui-ci n'aura certainement pas pour effet d'améliorer la qualité des activités de contrôle. L'intervenant demande ensuite à la ministre quel est le point de vue du secteur de l'assurance sur ce sujet. Le secteur a-t-il déjà indiqué les risques qu'il est disposé à couvrir et ceux qu'il ne veut pas couvrir? Pourquoi a-t-on d'ailleurs prévu des exceptions pour ces professions spécifiques en ce qui concerne la responsabilité au moment de l'établissement de la législation initiale? Et pourquoi cette responsabilité précédemment plus stricte disparaît-elle maintenant?

La ministre indique qu'en 2006, des mesures parfaitement similaires ont été prises pour les architectes, à une époque où M. Tuybens était membre du gouvernement. Elle précise en outre que l'exercice actuel des professions du chiffre est très différent de ce qu'il était lors de la conception de la législation originale. Pour les réviseurs d'entreprise, la loi date de 1953. La profession était alors presque exclusivement exercée par des personnes physiques. Depuis lors, le recours à des formes de société a connu une croissance énorme. Il convient par conséquent d'adapter le cadre légal.

M. Tuybens reconnaît qu'en 2006, le gouvernement a modifié la réglementation relative aux architectes. Mais il a justement évité de changer les règles applicables aux comptables, aux experts-comptables, etc. parce qu'il s'agissait d'activités complètement différentes, qui nécessitaient un contrôle beaucoup plus strict, précisément parce que les professions du chiffre ont une incidence directe sur le *modus operandi* d'une entreprise. L'intervenant refuse par conséquent d'adopter le projet de loi à l'examen. Il est fondamental que les règles applicables aux comptables, aux experts-comptables et aux réviseurs d'entreprise diffèrent de celles des architectes.

M. André Perpète (PS) demande des précisions. Il renvoie à cet égard aux recommandations de la commission qui a enquêté sur la fraude fiscale. Certaines concernaient la responsabilité de l'intermédiaire (professions du chiffre, avocats, etc.). Une des recommandations visait à obliger ce groupe à collaborer à la lutte

samen te werken in de strijd tegen de fraude door het invoeren van rapporteringregels. Er was zelfs sprake van zwaardere straffen voor hen die frauduleuze fiscale constructies zouden aanbevelen. In het wetsontwerp komt dit niet ter sprake. Kan de minister verduidelijken waaraan een accountant, boekhouder, bedrijfsrevisor enz. zich zou blootstellen wanneer hij zijn klant een fiscale constructie zou adviseren die volgens de wet frauduleus zou zijn?

De minister preciseert dat dit kan leiden tot de roying alsook tot burgerlijke en strafrechtelijke sancties. Het is duidelijk dat de aanbevelingen van het parlement inzake de strijd tegen de fiscale fraude niet in tegenstrijd zijn met het wetsontwerp, zij zijn voorwerp van overleg met de sector.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

De heer Bruno Tuybens (sp.a) vraagt nogmaals wat de reden was waarom destijds voor deze groep beroepen een uitzonderingsregeling was voorzien in verband met hun aansprakelijkheid. Hij meent dat deze beroepen in het bijzonder vragende partij zijn voor dit wetsontwerp. *De heer Luk Van Biesen (Open Vld)* wijst erop dat in 2006 deze regeling voor cijferberoepen niet aan de orde was.

De minister verwijst naar haar eerder antwoord.

Dit artikel wordt aangenomen met 11 tegen 1 stem.

contre la fraude en instaurant des règles en matière de rapportage. Il était même question d'infliger des sanctions plus sévères aux personnes qui recommandaient des constructions fiscales frauduleuses. Le projet de loi est muet à ce sujet. La ministre pourrait-elle préciser à quoi un expert-comptable, un comptable ou un réviseur d'entreprise s'exposerait s'il conseillait à son client une construction fiscale frauduleuse au regard de la loi?

La ministre explique que ce comportement peut entraîner la radiation ainsi que des sanctions civiles et pénales. Il est clair que les recommandations du Parlement relatives à la lutte contre la fraude fiscale ne sont pas en contradiction avec le projet de loi, elles font l'objet d'une concertation avec le secteur.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

Cet article est adopté à l'unanimité.

Art. 2

M. Bruno Tuybens (sp.a) demande une fois encore pourquoi, à l'époque, un régime dérogatoire avait été prévu pour ce groupe de professions en ce qui concerne leur responsabilité. Il considère que ces professions sont particulièrement demandeuses du projet de loi à l'examen. *M. Luk Van Biesen (Open Vld)* fait observer qu'en 2006, cette réglementation n'était pas à l'ordre du jour pour les professions du chiffre.

La ministre renvoie à sa réponse antérieure.

Cet article est adopté par 11 voix contre une.

Art. 3 tot 8

Deze artikelen geven geen aanleiding tot verdere bespreking. Zij worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 1 stem en 2 onthoudingen.

De voorzitter verduidelijkt dat in het wetsontwerp enkele correcties van wetgevingstechnische aard zullen worden aangebracht.

Het geheel van het wetsontwerp wordt aangenomen met 9 tegen 1 stem en 2 onthoudingen.

De rapporteur,

De voorzitter,

Joseph GEORGE

Gerald KINDERMANS

Lijst van bepalingen die uitvoeringsmaatregelen vergen (artikel 78, 2., vierde lid, van het Kamerreglement)

- op grond van artikel 105 van de Grondwet: nihil.
- op grond van artikel 108 van de Grondwet: nihil.

Art. 3 à 8

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation et sont successivement adoptés par 9 voix contre une et 2 abstentions.

Le président précise que quelques corrections d'ordre légistique seront apportées au projet de loi.

L'ensemble du projet est adopté par 9 voix contre une et 2 abstentions.

Le rapporteur,

Le président,

Joseph GEORGE

Gerald KINDERMANS

Liste des dispositions nécessitant des mesures d'exécution (article 78, 2., alinéa 4, du Règlement de la Chambre)

- en vertu de l'article 105 de la Constitution: nihil.
- en vertu de l'article 108 de la Constitution: nihil.